

Hanuka

Praznik zimskog perioda jeste *Hanuka* (ova hebrejska reč znači *posvećenje* kuće ili Hrama). To je „manji” praznik – u smislu da nije neradan – i počinje 25. Kisleva. Praznik traje osam dana.

Hanuka predstavlja *podsećanje na ponovno posvećenje jerusalimskog Svetilišta* nakon pobeđe *Makabejaca*, 165. godine pre n.e. nad helenističkom grčko-sirijskom vojskom i samovoljom, kojom su helenistički vladari hteli zabraniti versku praksu Jevreja.

Vrednosti koje ovaj praznik stavlja u prvi plan su odansot i harbrost u uslovima proganjanja, značaj religijske slobode i snaga prava da se pokori sila. U skladu s tim je i ključ *haftare* koja se tradicionalno čita na Šabat ovog praznika: „*Ne silom, ni krepošću, nego duhom Mojim, veli Gospod nad vojskama*” (*Knjiga proroka Zaharije, 4:6*).

Na osnovu apokrifne *Druge knjige Makabija (10:6)* može se zaključiti da je Hanuka prvobitno predstavljala zakasnelo proslavljanje Sukota, te se zato praznuje osam dana, ali prihvaćenije objašnjenje za dužinu ovog praznika jeste jedna legenda, na koju se prvi put nailazi u tekstu *Talmuda (Šabat, 21b)*, u kojoj se govori kako je jedan zemljani sud netaknutog, neoskrnavljenog ulja, koji su pobednici Makabejci našli po ulasku u Hram, na čudesan način trajao osam dana. Tako košer ulje, dovoljan za jedan dan, hranio je plamenove merore osam dana.

Glavni elemenat praznovanja Hanuke jeste paljenje osam svetlila tokom osam dana na osmokrakom svećnjaku, tj. na posebnoj menori koja se prema prazniku naziva *hanukija*. Pali se jedan plamen prve večeri, dva plamena druge i tako redom. Paljenje se vrši posebnim pomoćnim, tzv. *šamaš*-svećem. To se ne radi samo u sinagogi, već u svakom domu, a hanukija se postavlja blizu ulaznih vrata ili u prozor kako bi se, kako to rabini kažu: „*širilo saznanje o tom čudu*”.

Za vreme praznika jedu se testa pečena u ulju: *latkes* ili *fanci*. Deca i odrasli igraju društvenu igru gde vrtuljak (*tenderli, drajdl ili sevivon*) određuje ko je pobednik, a slova na njemu govore o čudu koje se desilo na tru Erec Jisraela: *Nes gadol haja po* ili *Nes gadol haja šam* (Veliko čudo se desilo ovde – u Izraelu ili tamo, ako nismo u Erece). Deca se daruju, posebno kovanicama, koje lepo svetlucaju u svetlima svećnjaka.

Za osam dana Hanuke u molitvama dodajemo odeljak koji govori o čudu i o poreklu praznika:

„*Blгодарimo Ti za čuda, za oslobođenje, za spasenje i borbe što si ih ukazao našim precima u onim danima, u to vreme.*

U danima Matatije, sina Johanana, velikog sveštenika, Hašmonejca i njegovih sinova, kad je ustalo zločinačko grčko carstvo na narod tvoj, na Izrael, kako bi zaboravio Nauku Tvoju i prekršio zakone što si ih odredio, a Ti si im u Svom velikom milosrđu bio na pomoći u času bede, vodio si njihovu borbu, sudio njihov sud i osvetio njihovu osvetu. Predao si jake u ruke slabih, mnoge u ruke malobrojnih, nečiste u ruke čistih i zločince u ruke pravednih, a opake u ruke onih, koji se bavljahu Tvojom Naukom. Tvoje se veliko i sveto Ime pročulo u svetlu, a narodu Svom, Izraelu, si doneo spas i oslobođenje, što ga danas slavimo. Onda su došli sinovi Tvoji u Hram Tvoj, uredili Tvoje dvorane, očistili Tvoje Svetilište i zapalili svetla u svetim dvoranama Tvojim. Tada ustanoviše ovih osam dana Hanuke, da hvalimo i slavimo Veliko Ime Tvoje!”

Korišćena literatura:

1. David J. Goldberg and John D. Rayner: *THE JEWISH PEOPLE, Their History And Their Religion*, London, 1987.
2. Rabbi Israel Méir Lau: *A zsidó élet törvényei*, Tel Aviv, 2000.
3. *Zsidó Lexikon*, Budapest, 1929.

K.R.